

„ŽVALGYKIS NUO AUKŠTŲ BOKŠTŲ, TAI KELIĄ PAJUSI“

Šią vasarą profesinę karjerą baigia Palangos senosios gimnazijos direktorius Leonas Šidlauskas. Gimęs Sibire lietuvių tremtinių šeimoje jau vaikystėje išmoko tikro pilietiškumo, gebėjimo ir nepalankiausiomis sąlygomis kurti pamokas.

Į švietimo sritį kaip vadovas atėjo jau po Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 1991-aisiais. Dirbdamas Palangos švietimo skyriaus vedėju, vėliau – Pranciškonų gimnazijos bei Palangos senosios gimnazijos direktoriumi, siekė derinti kurybiškumą ir aukštus atsakomybės bei profesinių kompetencijų standartus, atkakliai dirbo, kad ugdymo įstaigų bendruomenės, kurioms vadovavo, būtų savitos, kad jose būtų kuo daugiau asmenybių, puoselėjančių vertybes ir jaučiančių asmeninį įsipareigojimą dėl jaunuomenės.

Kokie klausimai vis dar svarbūs? Į kuriuos vis dar neatsakytą? O kas jau tikrai suprasta ir perprasta?

ASMENYBĖS, NUSIPELNIUSIOS LIETUVOS MOKYKLAI ATGAVUS NEPRIKLAUSOMYBĘ

Meilė Lukšienė, Darius Kuolys, Vaiva Vėbrautė, Regina Klepačienė, Algirdas Monkevičius, Arūnas Plikšnys, Rita Dukynaitė, Audronė Šuminienė, Dainius Numgaudis, Klaipėdoje dirbusi Virginija Kazakauskienė. Deja, per nepriklausomybės atkūrimo laikotarpį švietimo valdžios struktūrose administracinės stagnacijos buvo daugiau negu prasmingos ateities kūrimo. O šie žmonės, kad ir kas būtų, veikė ir nuveikė labai daug.

KAS KURIA GERĄ MOKYKLĄ?

Asmenybės ir lėšos. Esu rašęs, kad geras mokytojas – mokyklos turtas, kad geri tekstai gimsta iš gerų kontekstų. Būdamas vadovu jaučiau pareigą sukurti turtingą, vakarietišką mokymosi aplinką ir savitą pažangos siekti skatinančią ugdymo kultūrą. Kėliau sau užduotį nevirti ir nesileisti virinamas nykaus provincialumo sultyse. Manau, man pavyko. Dar nepriklausomybės atkūrimo pradžioje Palangos partnerio – Švedijos Simrishamno savivaldybės – mokyklose praleisdavau daug laiko, gerai pažinojau

ten dirbančius švietimo vadovus. Geros mokyklos pavyzdį Lietuvai mačiau iš arti. Nuo 1992-ųjų ministerija gan ilgai kvietė aukščiausios klasės lektorius iš JAV, vežė švietimo administratorius išsivėdinti galvų nuo sovietmečio į Daniją, solidžius seminarus rengė ir Lietuvoje. „Mokykloje turi būti kaip namie arba geriau.“ Tai prieš trisdešimt metų išgirdęs Švedijoje menu lig šiol.

APIE ŠVIETIMO POLITIKĄ

Šios Vyriausybės švietimo politiką vertinu labai gerai. Ar blogai, kad pradėta rūpintis naujų mokytojų atėjimu į mokyklą, parengtos atnaujintos programos, nauji vadovėliai? Įgyvendinama šimtamilijoninė „Tukstantmečio mokyklų“ programa. Ar blogai, kad dvigubai padidėjo mokyklų vadovų atlyginimai ir jų darbo vieta tapo konkurencinga? Nuovokiau besitvarkančioje mokykloje mokytojai tiesiog užversti valandomis. Švietimo bėdos prasideda ne Vyriausybės lygmeniu. Juk ne ministras rašo vadovėlius, atnaujintas programas, organizuoja mokytojų kvalifikacijos tobulinimą, tarpinius patikrinimus, brandos egzaminus, leidžia vadovėlius.

Po mokyklų tinklo pertvarkos, apskričių reformos į atsakingas pozicijas ministerijoje ir savivaldybėse atėjo nauji žmonės, nepritariantys pertvarkai, tokių procesų paniškai bijantys. Įprasta buvo iš jų girdėti viena, o matyti kita. Tokia stagnacija vešėjo, bet tuo lai-

kotarpriu tiko valdžiai tiek savivaldybėse, tiek Vyriausybėje. Atėjus dabartinei valdžiai, tie patys asmenys gavo konkrečių užduočių ir paaikšėjo, kad... niekas nepavyksta. Išlindo istorijos dėl nevykusių atnaujintų programų, naujų vadovėlių, kvalifikacijos tobulinimo. Išgirdome mokytojams adresuotus ciniškus paaikškinimus, esą jiems vadovėlių nereikia, nes jie mokinius rengia ne egzaminams. Pasigirdo sovietmetį primenančių pamokymų, neva mokiniui į kiekvieną kontrolinį reikia eiti taip, lyg gyventų paskutinę dieną. Manau, kad imituojamą darbą pamatė ir dabartinė ministerijos vadovybė. Bet... procesai pradėti, jie vyksta mokyklų pastangomis ir, ačiū Dievui, dar negriūna, o ant slenksčio – nauji rinkimai. Kita vertus, tuštybes matydama sąmoningoji Lietuvos mokykla labai sustiprėjo – atsirado daug naujų talentingų mokyklų vadovų, sugebančių veikti savarankiškai ir prasmingai.

PAGALBOS KURTIESIEMS PRECEDENTAS LIETUVOJE

Taip jau Dievas davė, kad šeimoje 2000-aisiais gimė klausos negalią turintis vaikas. Kokia profesinė ateitis laukė kurčiojo mūsų visuomenėje? Siuvėjo, staliaus, statybininko, avalynės taisytojo amatas. Bet tuomet pasaulyje jau buvo pradėtos kochlearinio implantavimo operacijos. Užsienio chirurgai pirmas tokias operacijas atliko ir Lietuvoje.

Nors tuomet gimdavo apie 30–40 tokią negalią turinčių kūdikių, ligonių kasos kompensuodavo tik penkių laimingųjų operacijas. Jos kaina atrodė nepasiekiamą – per 30 tūkst. litų. Kam iškris laimingas bilietas, suteikiantis galimybę girdėti, spręsdavo daktaras Kaune.

Galima įsivaizduoti motinų nevirtį – pinigų nėra, logopedų, galinčių padėti po operacijos, metodinės medžiagos nėra. Matydamas šią beviltišką situaciją, patariau moterims kurti asocijuotą organizaciją ir ėmiausi Kochlearinių implantų naudotojų asociacijos steigiamosios konferencijos Klaipėdoje organizacinių darbų. Netrukus suradome šios srities specialistę, Australijoje gyvenančią lietuvę Viktoriją (rašytojo Jurgio Janavičiaus dukterį). Ji davė pirmuosius patarimus. Dėl tokių vaikų ugdymo reikalų kreipiausi į Švietimo ir mokslo ministerijos kanclerį Dainių Numgaudį ir paaikšinau jam reikšmingą naujovę. Paprašiau skirti lėšų kanadiečio autoriaus Warrenio Estabrookso knygos „Kochleariniai implantai vaikams“ vertimui bei leidybai. Netrukus reikiama pinigų suma buvo skirta. Dėjau pastangas, kad knygą išverstų kompetentingas ir problemai neabejingas žmogus. Po kelerių metų asociacija pasiekė, kad minėta operacija būtų atliekama už ligonių kasų pinigus kiekvienam Lietuvos vaikui. Prieš trejus metus su keturiais šimtūkiais atestate gimnaziją baigė ir dabar viename iš užsienio universitetų studijuoja vienas iš vaikų, kuriam 2001-aisiais atlikta kochlearinio implanto operacija. Didžiuojuosi galėjęs prisidėti prie tokio svarbaus pokyčio Lietuvoje.

ĮTRAUKUSIS UGDYMAS PRIEŠ 25 METUS

Prieš 25 metus su Palangos mokyklų vadovais viešėdamas Švedijos Simrishamno savivaldybėje, ypač susidomėjau specialiuoju poreikių vaikų ugdymu. Susitarėme bendradarbiauti. Aptarėme projektą, o tada kartu su kolegomis iš Švedijos pristatėme tuomečiam Palangos merui. Deja, palaikymo nesulaukėme – jis mūsų paprašė išeiti iš kabineto ir prie to klausimo negrįžti.

Buvome atkaklūs – Simrishamno mokyklos specialioji pedagogė Eva Thede parengė detalų projektą ir gavo Švedijos vyriausybės finansavimą. Netrukus į Švediją išvyko neįgalių vaikų tėvų grupės, pagalbos specialistai, mokyklų vadovai. Man pačiam teko daug dienų stebėti specialistų, dirbančių su tokiais vaikais, darbą. Specialistai iš Švedijos daug kartų lankėsi Palangos mokyklose, mokė vertinti, pažinti, pasidalijo ugdymo metodais. Suradome rėmėją neįgaliųjų liftui mokykloje įrengti, įkūrėme švietimo pagalbos tarnybą antrinio lygmens vertinimams. Per kelerius metus Lietuvoje sukurta pažangi specialiųjų poreikių mokinių ugdymo sistema veikia dar ir šiandien. Vieni pirmųjų Lietuvoje pradėjome įtraukijį ugdymą – suradome niekada mokyklos nelankiusius

specialiuoju poreikių vaikus Kretingoje, Kretingalėje, Kalotėje, Šventojoje. Pasirūpinome ir jų atvežimu į mokyklas. Pradinę mokyklą pradėjo lankyti niekada tokios galimybės neturėjęs keturiolikmetis. Džiaugiuosi prie tokio pokyčio prisidėjęs.

DIDŽIAUSIŲ PASTANGŲ KAINAVĖS SUMANYMAS

Man vadovaujant Palangos švietimo skyriui, Palangos savivaldybė buvo pirmoji Lietuvoje, laimėjusi bylą Vyriausiam administraciniame teisme dėl mokyklų tinklo pertvarkos. Taip buvo sukurta Lietuvai svarbi teisinė praktika. Švietimo ir mokslo ministerijai šioje byloje atstovavo puiki ir dabar tebedirbanti teisininkė Olga Pacevičienė. Ironizuodamas prisimenu tą laikotarpį kaip galimybę keletą metų pabūti skaiestykloje.

DŽIUGINA GALIMYBĖ KURTI

Kaip ugdymo įstaigos vadovas patirties įgijau 2008–2015 m. dirbdamas atkur-

toje VŠĮ Pranciškonų gimnazijoje Kretingoje. Juokaudamas sakau, kad kai dirbau Pranciškonų gimnazijoje, mano pavaduotojas buvo vyskupas. Tiksliau, tuomet buvęs gimnazijos direktoriaus pavaduotojas sielovada kunigas pranciškonas buvo įšventintas vyskupu. Pradžioje gimnazijoje buvo tokia – gavau steigimo aktą, įstatus, veik tuščias sienas ir žinią, kad rugsėjį startuosime, nors neturime trečdaliao mokytojų. Tikėjimas ir pasitikėjimas – katalikiškos mokyklos vertybė. Jaučiau Pranciškonų provincijos ministro brolio Astijaus Kungio didžiulį palaikymą ir žinojau, kad turiu retą galimybę sukurti modernią, mokinių ir tėvų pasitikėjimo vertą mokyklą. Per trejus ketverius metus iš ketvirtojo gimnazijų reitingo šimtuko Pranciškonų gimnazija įkopė į pirmąjį penkiasdešimtuką.

2012-aisiais gimnazijoje įkurta viena pirmųjų Lietuvoje biotechnologijų laboratorija (gimnazijos absolvento akademiko Vlodo Bumelio organizuotas ir

finansuotas projektas). Tuo metu taip pat pradėtas įgyvendinti Pranciškonų gimnazijos ir šv. Antano pastatų renovacijos projektas. Dirbant kartu su broliais pranciškoniais šioje gimnazijoje pavyko sukurti kūrybiškumą ir bendrystę skatinančią ugdymosi aplinką. Ji drauge su sielovada bei tikėjimo tiesomis traukė jaunos žmones, ugdė juos išskirtinėmis galimybėmis. Pranciškonų gimnazijoje ir pats turėjau puikią galimybę tobulėti kaip asmenybė.

PALANGOS SENOJI GIMNAZIJA – VIZIJA, VIRTUSI REALYBE

Kai prieš septynerius metus ėmiau vadovauti Palangos senajai gimnazijai, supratau, kad ir vėl laukia nauji iššūkiai. Seniausia kurorte ugdymo įstaiga, kurioje mokėsi net šeši Nepriklausomybės Akto signatarai, ne viena iškili meno, kultūros, literatūros asmenybė, atrodė apgailėtina: nebuvo laboratorijų, istorinės atminties ženklų, kabinetuose – sudūlėjusios spintos, nuo sovietmečio užsilikę depresyvūs rašytojų portretai, didžiulėje informacinių technologijų klasėje stovėjo pasenę didžiagalviai monitoriai, seniai remonto nematė klasės, koridoriai ir tualetai.

Informacinių technologijų egzaminu mokinių pasiekimai buvo žemiausi Lietuvoje. Supratau, kad turiu galimybę viską pakeisti, sukurti patrauklią ir modernią aplinką. Kaip ir Pranciškonų gimnazijoje.

Dar prieš gimnazijos renovaciją pavyko sukurti aukštesnius mokymosi pasiekimus skatinančią ir įtraukią ugdymosi kultūrą. 2020–2021 m. vykusio gimnazijos rekonstrukcija jau buvo ne įprastas mokyklai euroremontas – čia buvo atsakingai įgyvendinti ateitį kuriantys aplinkos sumanymai. Pavyko sukurti tokią aplinką, kokią norėtume matyti kiekvienas ir savo namuose.

Visose klasėse įrengtos belaidžio interneto stotelės, prieigos interaktyviems ekranams. Pasirinktas uosinis parketas, portugalų plytelių laiptų aikštelės, granitiniai jėgimo laiptai, grindys, ažuolinės durys, mediniai laiptinių porankiai, švediškos paminkštinotos sporto salės grindys, aukščiausios kokybės skambučių garso sistema. Pastato fasadas pasipuošė M. K. Čiurlionio žodžiais, tapusiais savotišku gimnazijos šaukiniu: „Žvalgykis nuo aukštų bokštų, tai kelią pajusi.“ Buvome labai atkaklūs. Garbė savivaldybės vadovams, kad

išgirdo ir palaikė mūsų sumanymus. Atvykę pedagogai iš kitų mokyklų pirmiausia paklausia, ar čia privati mokykla.

Pavyko sutelkti kvalifikuotus mokytojus, sukurti savo ugdymo kultūros principus (jie paskelbti 2023 m. žurnale „Reitingai“). Svarbu yra ne tik galutiniai pasiekimai, bet ir įtraukiantis, asmeninį augimą skatinantis mokymosi procesas. Kad mokytis mokykloje būtų įdomu, kad mokiniai mokytųsi tyrinėdami, eksperimentuodami ir atrasdami. Per galimybių įvairovę gimsta ne tik pažanga, pasiekimai, bet ir įsimenančios, prasmingos, malonios gyvenimo mokykloje patirtys.

Labiausiai įsiminęs ir man taikytas posakis

Visiems viskas gerai, tik tau vienam amžinai viskas negerai.

Reziumė

Baigdamas profesinę karjerą jaučiuosi puikiai. Esu tikras, jog visada buvau laiku ir sau tinkamoje vietoje.

*Palangos senosios
gimnazijos direktorius
Leonas Šidlauskas*

PALANGOS SENOJI GIMNAZIJA LIETUVOS UGDYMO ĮSTAIGŲ REITINGŲ LENTELĖSE

Per pastaruosius ketverius metus pagal mokinių prizines vietas respublikinėse olimpiadose: 6, 18, 8, 15 vietas Lietuvos gimnazijų reitinge.

Per pastaruosius trejus metus Senosios gimnazijos mokiniai tapo net 40 respublikinių mokslo olimpiadų prizininkais ir nugalėtojais, iškovojo 6 aukso medalius. Nacionaliniame STEAM konkurse aukso medalius iškovojo būtent Palangos senosios gimnazijos komanda.

Pagal mokinių pasiekimus respublikiniame filologų konkurse 2021 m. Palangos senoji gimnazija buvo pirmoje pozicijoje Lietuvoje.

Pagal mokinių prizines vietas respublikinėse olimpiadose Palangos senosios gimnazijos rezultatai Palangos savivaldybei daug metų užtikrina 1 vietą (skaičiuojant 1000 mokinių).

Pagal mokinių stojimą į aukštąsias mokyklas Palangos senoji gimnazija Palangos savivaldybei užtikrina 1 vietą savivaldybių reitinge (79 proc. įstojo į Lietuvos aukštąsias mokyklas. Iš viso stojo 89 proc. abiturientų).

Pagal brandos egzaminų ir PUPP rezultatus su Palangos senosios gimnazijos rezultatais Palangos savivaldybė daug metų 3-ioje savivaldybių reitingo pozicijoje.

Pagal matematikos brandos egzamino rezultatus – 1 vieta savivaldybių reitinge (mažiausiai neišlaikė kriziniais metais).

Pastaruosius 5 metus Palangos senoji gimnazija yra pirmajame reitingo penkiasdešimtuke. Aukščiausia – 25-a pozicija).

Palangos senoji gimnazija nevykdo moksleivių atrankos ir mokytis priima visus norinčiuosius tapti bendruomenės dalimi.